

## Politiikka yksilöiden toimintana

---

Veikko Eranti: *Individuals Doing Politics. Urban Participation, Social Media Campaigning and Online Nanopolitics*. Helsinki: University of Helsinki, Publications of the Faculty of Social Sciences 28, 2016. 74 s. ISBN 978-951-51-1101-2.

---

Veikko Eranti tarkastelee artikkeliväitöskirjassaan politiikkaa yksilöiden toimintana. Artikkeleita on neljä. Kaksi niistä käsittelee *not-in-my-backyard* -ilmiötä (NIMBY) kaupunkisuunnitteluun liittyvissä kansalaisten kaavakommenteissa, yksi Facebookin *tykkää*-napin käyttöä ja yksi sosiaalista mediaa Pekka Haaviston presidentinvaalikampanjassa. Nämä paikoin hieman eri suuntiin sojottavat ainekset nivotaan yhteen melko laajaksi paisuneessa johdantoartikkelissa, jossa käsitellään pragmatistista toiminnan teoriaa sekä Luc Boltanskin ja Laurent Thévenot'n oikeuttamisteoriaa painottaen näistä erityisesti jälkimmäisen työtä.

Väitöskirja tulee Helsingin yliopiston sosiologian laitokselta, jolla on pitkät perinteet poliittisessä sosiologiassa. Tämän alan tutkimuksena se on kuitenkin erityinen. Väitös ei nimittäin lainkaan keskustelee poliittisen sosiologian vanhan sankari-

perinteen kanssa, jossa Walter Korven ja Erik Allardtin kaltaiset tutkijat ryhmineen tarkastelivat poliittisia puolueita sosiaalisten luokkien ja kerrostumien intres-artikulaation kanavina. Varsin niukasti jos lainkaan se myös keskustelee uudemman, ennen muuta sosiaalisia liikkeitä ja mediavaikuttamista tutkineen poliittisen sosiologian kanssa. Tarkemmin sanottuna tutkimus keskustelee tämän poliittisen sosiologian juonteen kanssa lähinnä siitä perspektiivistä, jonka Risto Alapuron ympärille ryhmittynyt, mutta nyt jo itsenäistynyt ja pitkin Suomea levinnyt Helsinki Research Group of Political Sociology eli HEPO avaa mediavaikuttamiseen ja sosiaaliseen liikehdintään. Sankari tässä lähestymistavassa on Laurent Thévenot oikeuttamisteorian tulkintoineen, ja sen keskeisinä edelleen kehittäjinä johdantoartikkelissa vilahtelevat usein muun muassa nimet Luh-takallio, Ylä-Anttila ja Lonkila. Erannin työ onkin ensimmäinen HEPO-koulukunnan toisen polven väitöskirja. Sen erityispiirre poliittisen sosiologian työnä on keskittyminen politiikan tekemisen yksilölliseen ulottuvuuteen ja siihen jossain määrin kasvaneeseen painoarvoon, jonka tämä ulottuvuus on saanut uuden informaatioteknologian mahdollistettua periaatteessa kenelle tahansa viestien laajan levittämisen sosiaalisessa mediassa ilman mainittavia taloudel-

lisia kustannuksia ja siksi ilman portinvartijoiden kontrollia.

Kyllä tästäkin perspektiivistä tuloksia syntyy. Haaviston kampanjaa kuvaavasta artikkelista puuttuu teoria, mutta tulokseksi riittää hyvin, että se kuvaa havainnollisesti kuinka sosiaalinen media nosti presidentinvaalien 2012 toiselle kierrokselle ehdokkaan, jonka puolesta kukaan ei olisi lyönyt vetoa ennen vaaleja. Artikkelin myös näyttää, että somessa aktiiviset toimijat olivat usein vapaita agentteja, joita puolueet eivät edes periaatteessa olisi voineet kontrolloida – äärimuotona vantaalainen Jarno, joka ensin nousi julkisuuteen tatuoituaan Haaviston kuvan takapuoleensa ja totesi sitten vaalien jälkeen iltapäivälehdessä: ”Niinistöä äänestin, en tiedä miksi.” Nämä toimijat ovat juuri niitä politiikkaa tekeviä yksilöitä, joihin väitöskirjan otsikko viittaa.

NIMBY-artikkelit rakentuvat tutkimukselle, joka kattaa 107 Helsingin Etelä-Haagassa tehtyyn kaavamuutokseen jätettyä alueen asukkaiden ja muiden toimijoiden mielenilmausta, joita rakennuslain (1999/132) mukaan kutsutaan ”mielipiteiksi”. Niiden diskursiivisia strategioita luokitetaan Boltanskin ja Thévenot’n oikeuttamisteorian kategorioihin. Teoria toimii hyvin luokituksen välineenä. Lisäksi päädytään kiinnostavaan Suomea koskevaan tulokseen. Aivan kuten

usein ympäristökiistoissa, myös tässäkin aineistossa havaitaan argumentaation malli, jossa yksityiset intressit (NIMBY) monesti kätkeytyvät yleistä hyvää koskevaan argumentaatioon vastustettaessa kaatopaikkojen, vankiloiden, mielenterveyskuntoutujien asuntoloiden ja niin edelleen sijoituspäätöksiä. Artikkelin kuitenkin osoittaa, että myös yksityisiin tai paikallisiin intresseihin kiinnittyvällä argumentaatiolla on suomalaisessa aineistossa legitimi paikka (NIMBY ei siis verhoudu mihinkään) ja lisäksi se ymmärretään *poliittisena* argumentaationa aivan samassa mielessä kuin yleistä hyvää painottava argumentaatio.

Tämä oikeuttamisen tapa viittaa siihen, että Suomen poliittinen kulttuuri eroaa tässä suhteessa muun muassa Ranskan poliittisesta kulttuurista, jossa poliittisen argumentaation on aina vedottava yhteiseen hyvään. Tulos myös viittaa tarpeeseen viritellä uudelleen sekä ranskalaista oikeuttamisteoriaa että ympäristösosiologista NIMBY-keskustelua. Toistaiseksi kuitenkin jää epäselväksi, kuinka laajamittaisen eron kanssa olemme tekemisissä. Tähän kysymykseen voi vastata vain vertaileva kansainvälinen tutkimus, jota lisäksi olisi syytä laajentaa myös muille alueille kuin kaavamuutoksiin. Tähän ei tietenkään tutkimuksessa ollut mahdollisuutta, mutta toivon

mukaan se on tulevaisuuden sarka joko väittelijälle tai jollekin muulle tutkijalle.

Neljäs artikkeli kertoo Facebookin kehittämän ”like”-näppäimen käytön erilaisista kommunikatiivisista funktioista. Kyseessä on näppäin, jolla voi ilmoittaa pitävänsä jostain sisällöstä (nykyisin käytössä olevan monimutkaisemman näppäimistön varhainen muoto). Teknologinen perusta on näin 2-arvoinen koodi painaa näppäintä: ei paina. Artikkelissa onnistutaan kuitenkin haastatteleamalla pientä opiskelijaryhmää (N=26) löytämään koodin käytölle 16 erilaista kommunikatiivista funktiota. Käy myös ilmi, että näppäintä voidaan käyttää identiteettityön ja poliittisen vaikuttamisen välineenä. Identiteettityötä analysoidaan oivaltavasti Erving Goffmanin vuorovaikutussosiologian käsittein (*face, impression management, signs given: given off* jne.). Tämä on edellyttänyt myös omaa teoreettista työtä, koska Goffman mielsi kiinnostuksensa kohteeksi vuorovaikutuksen järjestyksen tutkimisen yhtäaikaisen läsnäolon tilanteissa, eikä artikkelissa analysoitava materiaali ole syntynyt niissä vaan Facebook-kommunikaatiossa.

Johdantoartikkeli tekee parhaansa sitoakseen artikkelit yhteen. Tässä se kohtaa artikkeliväitöskirjoissa tutun ongelman, mutta

selviytyy siitä keskimääräistä paremmin, koska väittelijän oman sinnikkyuden lisäksi väitöksestä löytyy myös teoreettisia työkaluja tehtävästä selviytymiseen: pragmatistinen toiminnan ja luovuuden teoria, ranskalainen oikeuttamisteoria sekä Goffmanin vuorovaikutussosiologia.

Kaikkiaan tutkimus on kiinnostava avaus, mutta paljon jää vielä tehtävää myös myöhemmälle tutkijanuralle. Oikeuttamisteorian tarkasteluissa Eranti tekee joitain omaperäisiä esityksiä kehittää Boltanskin ja Thévenot’n lähestymistapaa eteenpäin, mutta hän ei kuitenkaan suhteuta lähestymistapaa edes Bourdieun kenttäteoriaan, jonka piiristä irtautumalla Boltanski ja Thévenot teoriansa alun perin kehittivät. Vielä vähemmälle jää lähestymistavan suhteuttaminen muuhun teoretisointiin.

Kaupunkitutkimuksen alalla olisi ollut paljonkin muun muassa NIMBY-ilmiöön liittyvää kirjallisuutta, jonka Eranti nyt ohittaa sillä puolittain päteväällä perustelulla, ettei hän ole tehnyt kaupunkisosiologian vaan poliittisen sosiologian alan tutkimusta. Samalla perustelulla hän ohittaa myös toimijaverkoteorian kaltaiset tieteen- ja teknologiantutkimuksen (STS) lähestymistavat, joissa analysoidaan huolellisesti teknologisten välineiden muutosta ja siitä seuraavia inhimillisen toimintakon-

tekstin muutoksia, vaikka monet STS-perinteen tutkijat voisivat väittää politiikan muutoksina väitöskirjassa kuvattujen ilmiöiden oikeastaan johtuvan teknologisten välineiden (Facebook) ja organisatoristen rakenteiden (kaavamuistutusmenettely) muutoksesta.

Perustelustrategiana pitäytyminen poliittisessa sosiologiassa vetää lopulta lukijan suupieltä siinä mielessä pienen virneeseen, ettei Eranti itse asiassa keskustele muista lähestymistavoista myöskään poliittisen sosiologian alueella. Suhde Korven ja Allardtin perinteeseen jää käsittelemättä, eikä keskustelua käydä myöskään tämänhetkisen poliittisen sosiologian valtavirtausten kanssa. Tunnetusti politiikkaan on avautunut uusi yksilöllisen poliittisen toiminnan alue, mutta Erannin tutkimuksesta emme opi, kuinka teesi suhteutuu muuhun poliittiseen sosiologiaan. Erityisesti jäin kaipaamaan keskustelua teesistä luokka- ja ryhmäpolitiikan mahdollisesta korvaamisesta identiteettipolitiikalla sekä tarkasteltujen muutosten suhteesta populismin nousuun.

Monine kiinnostavine ideoineen tutkimus riittää alkusoiaksi hyvin. Itseään sinfoniaa jäämmme vielä odottamaan.

**Risto Heiskala**